

Tarih neye yarar?

YAYIN NO: 1077

TARİH NEYE YARAR?
Koray Şerbetçi

© Bilge Kùltür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 50417

1. Basım: Mart 2022

ISBN: 978-625-7201-77-3

Editör: *Recep Kayalı*
Kapak: *Kenan Özcın*
Sayfa Düzeni: *Nurel Naycı*
Baskı-Cilt: *Çevik Matbaacılık*
Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı / İstanbul
Tel: (0212) 501 30 19

Kapak Baskı: *Şekil Ofset*

BİLGE KÙLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 1 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx) Faks: (0212) 511 47 74
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

KORAY ŐERBETŐİ

Tarih neye yarar?

Koray Şerbetçi

1976 yılında Sivas'ta doğdu. 1997'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Genel Türk Tarihi alanında yüksek lisansını tamamladı. Tarih öğretmeni olarak Kırklareli'nde görev aldı. *Tefekkür*, *Mihenk*, *Diyanet Aile* dergilerinde medeniyet tarihi ile ilgili yazılar yazdı. Televizyon programcılığı yönü de olan Koray Şerbetçi, BEA TV, 24 TV ve CNN Türk kanallarında tarih programları hazırlayıp sundu.

İçindekiler

Demokratik Tedavi Olur mu?	7
Kil - Tablet - Bilgisayar	11
Hüküm Aynı İse Değişen Ne O Zaman?	13
Pirus Zaferi ya da Her Zafer Kazanç mıdır?	16
Büyük Olan İskender mi Asoka mı?	20
Kervan Niye Yürtür?	28
Sevginin Zıddı Kuşkudur “Kleopatra’nın Verdiği Ders”	33
Cinnete Yolculuk	36
Atalet Tarihi Nasıl Değiştirdi? “Azıcık Ense Yapan İyonyalılar”	43
Darlık Zamanında Kadınlar	46
Yön Veren İnsanların Tarihi	50
Comenius Kimin Akl Hocası?	55
Tarihe Makas Değiştiren Anneler	59
Batı Karşısında Türk Ruhu	66
Bir Uşak, Bir Geyik ve Bir de Rönesans	70
Hediyenin Minyatür Tarihi	73
Şahane Ölüm	76
Faşizm ve Aşk	80
Tabiatla Şaka Olmaz Komutanım!	85
Mısırlı Ptah-Hotep “Kadınlar Ne İster?” Sorusunun Cevabını Bulmuştu!	90

Naima Efendi ve Markalaşmak	94
Mektup Var Devletlûm!	97
Asyalı Yapar Avrupalı Satar.	101
Başarmanın Kısa Tarihi.	104
Hem Güzel Hem Küstah Olmanın Talihsizliği	114
Gidilesi Okul	118
Aklım Başımdan Gitti!	124
Mahkeme de Şaşar!	133
Kaynakça	143

Demokratik Tedavi Olur mu?

İlkel zamanlardan bugüne epey yol alan insanoğlu uygarlık sürecinde mükemmele ulaşmak için bir hayli deneme yapmak zorunda kaldı.

Tarih boyunca toplumlar, en iyi şekilde yönetilmenin yolunu keşfetmek adına savaşçı şeflerin liderliğinden krallara, imparatorlardan parlamentolara kadar pek çok farklı yöntem denedi. Tüm bu denemelerden sonra da bugün aklı başında hiç kimsenin yadsıyamayacağı bir sisteme, “Demokrasi”ye kavuştu.

Çağdaş insanın erişmekle gurur duyduğu bu ileri yönetim sistemi, günümüz toplumlarının hayatını her yönüyle sarmalamış durumdadır. Öyle ki demokrasi adına yapılmayan hiçbir şeyin kıymeti yok gibidir. Modern zamanların bu tılsımlı sistemi, yanında -tabiri uygunsu- kendi ruhban sınıfını, uzmanları da getirmiştir. Hatta iş öyle bir noktaya dayanmıştır ki insanlar demokrasi ve uzmanlar olmadan soluk alamaz, adım atamaz hâle gelmiştir.

Nihayetinde her çağ kendi zihniyetiyle gelir. Buraya kadar her şey anlaşılabilir ancak insanoğlunun demokrasiyi baş tacı edeceğim diye sapla samanı karıştırması da kimi zaman olayların tadını kaçırmaktadır. Sosyal yaşamın ileri bir yönetim aşamasını ifade eden demokrasi, varoluşun hiç mi hiç umurunda değildir. Varoluşun kendi sistemi vardır ve tıkr tıkr işlemektedir. İşte insanın tragedyası tam da bu noktada başlar. Neden mi? Çünkü insanoğlu kendi elleriyle deneye yanıla inşa ettiği sosyal

sistemini gerçek sanmakta ve varoluşun yasalarını göz ardı etmektedir. Varoluşla zıtlaşan âdemoğlu bu bilek güreşinde her seferinde yenilmektedir. Dahası yenilince de oturup şaşkın şaşkın etrafına bakmakta, bunca teknolojiye rağmen niye bir türlü huzura kavuşamadığını çözmeye çalışmaktadır.

Şimdi uzak tarihten tam da bu çaresizliğin anatomisini anlatacak bir misal verirsek konuyu daha da berraklaştıracaktır. Bakalım demokrasi konusunda işin tadı kaçırılınca neler oluyormuş?

Hastalığa yakalanmak ve tedavi olmak insan için mühim bir konudur. Nihayetinde hastalık kavramı tarihin her devrinde ıstırap ve ölümlle birlikte anıldığından insan için bir hayli ürkütücü olmuştur. Bu nedenle çağlar boyu hastalığı iyileştirmede isabetli sonuçlara ulaşmak için pek çok yöntem denenmiştir. Fakat bu deneme sürecinde eski zamanların Babil kentinde uygulanan bir yöntem var ki bakılmadan geçilmemelidir diye düşünüyorum.

İnsan hastalanır. Binlerce yıl önce de hastalanırdı. Amazon kabilelerinde hatta Babil’de bile. Ama Herodot’un bize anlattığına göre Babil’de biri hastalanınca bugün bizim yaptığımız gibi soluğu hastanede ya da hekimde almazdı. Peki, ne yapardı?

Babil kültürüne göre, hastalanan kişi kent meydanına gelirdi; eğer durumu hareket etmeye elverişli değilse başkaları tarafından getirilirdi. Çünkü Babil’de hekimlik diye kurumsallaşmış bir olgu yoktu. Meydandaki bu çaresiz, ıstıraplı kişinin yanından geçip giderken fikri olanlar, ona hastalığına dair öğütler verirdi. Kimi kendi hastalıklarından edindiği tecrübeleri anlatır kimi de tanık olduğu tedavi yöntemlerini aktarırdı. Bu gelenek öyle benimsenmişti ki hastayı orada görüp de bir tavsiyede bulunmadan öylece geçip gitmek resmî olarak yasaklanmıştı.

Sonuç mu? Bilmiyorum. Yani kaynaklarımız bundan ötesi için sessiz kalıyor. Ancak örneğimiz 21. yy’da yaşayan ve her şeyin demokratik bir katılımıla çözüleceğine iman etmiş bireylere

hayatın her alanında bu yöntemin uygulanamayacağı konusunda pek çok şey anlatmakta. Bu demokratik tedavi yöntemi nedeniyle şifa bulayım derken kaç zavallı Babilili öldü ya da sakat kaldı asla bilemeyeceğiz. Babil'in bu tuhaf geleneğini unutmadan konu-başlık çizgisinde şöyle bir soruyu sormak gerekir diye düşünüyorum:

Kimi sorunların çözümünde uzmanlığa teslim olmak mı yoksa istişare mi gerçeğe daha uygundur?

Tabii Herodot'un aktardığı bu misali okuyunca insanın, "Demokratik tıp mı olurmuş canım? İnsan hastalanınca elbette kendini bir uzmana teslim etmeli!" diye tepki veresi geliyor. O zaman acele karar vermeden tarihten bir başka örneğe daha bakalım:

Habsburg hanedanının ilk kralı olarak bilinen I. Albrecht, bir gün sofrasına kurulup av etlerini afiyetle yerken fenalaşır. Düşmanlarının kendisini zehirlemiş olabileceğini düşünerek derhâl doktorları çağırır. Haksız da değildir hani: O dönemde siyasi rakiplerin zehirlenerek ortadan kaldırılması çok sık başvurulan bir yöntemdir. Doktorlar muayeneden sonra macunlar, şuruplar hazırlayarak kralı tedavi etmeye çalışsalar da sonuç alamazlar. Üstüne üstlük kralın sağlığı daha da kötüye gitmektedir. Bunun üzerine, vücuttaki zehrin göz, kulak, burun ve ağız yoluyla dışarı atılması için bir çare düşünürler. Sonuçta kralın, kasap vitrinindeki koyun misali bacaklarından tavana asılmasında karar kılınır. Böylece vücuttaki zehir boşaltılacak majesteleri de kurtarılacaktır. Ölüm korkusu her yanını sarmış olan kral bu öneriyi çaresiz kabul eder. Plan uygulamaya döner. Kral saatlerce asılı kalır. Ama iyileşmek şöyle dursun durumu daha da kötüye gider: Bir gözü kör olur ve hatta akıl sağlığını yitirir.

Bu arada yetkililer zehirlenme vakasına dair soruşturma başlatmıştır. Kralın sofrasının hazırlanmasından sorumlu iki hizmetkâr olayın baş şüphelileri olarak görülür. Zavallı hizmetkârlar masum olduklarını kanıtlamak için masada ne var ne yoksa

yemeye başlarlar. Tabii ki ikisine de bir şey olmaz. Böylelikle masadaki yemeklerde zehir olmadığı anlaşılır. Tahmin edeceğimiz üzere kral da zehirlenmemiştir. Geçirdiği rahatsızlık basit bir mide bozukluğundan başka bir şey değildir.

Sonuçta zehirlendiği kuruntusuna kapılarak kendini uzmanlara teslim eden Kral Albrecht hem bir gözünden olur hem de akıl sağlığından.

İşte tarihin eski sayfaları arasından bize göz kırpan bu iki olay, demokrasiye ve uzmanlara olan teslimiyeti her şeyi çözen sihirli bir asa sanma çılgınlığına karşı bir kanıt olur mu bilinmez. Ama en azından biz modern zamanın insanlarına Orta Çağ'da yazılmış bir klasik eser olan *Kâbusname*'nin şu tespitini bir kez daha hatırlatmak faydalı olacaktır:

*Her nesnenin yeğreği meyanesidir.*¹

1 “Her şeyin iyisi orta olanıdır.” Bu sözün aynı zamanda hadis-i şerif olduğu da rivayet edilir.